

Hirek a m. kir. Földtani Intézetből.

Miként egyéb hazai tudományos intézményeink, a m. kir. Földtani Intézet is mostoha viszonyok közé került az utóbbi időkben. Szakszemélyzete erősen megfogyott, a szükséges utánpótlásra pedig vajmi kevés a kilátás. A „leépített“ javadalmazásból még a dolgozó-helyiségek fűtésére sem tellett, viszont épületének DNy-i szegletén veszedelmes talajsüllyedés nyomai jelentkeztek. A borús évek dacára a Földtani Intézet egy jobb jövő reményével folytatta hivatását, a megmaradt röögöt fokozott figyelemmel vizsgálva és az ebből leszűrt tapasztalatok írásos bizonyítékait fiókokban őrizve.

Még 1919-ben elsőrendű kötelességének tekintette a Földtani Intézet a hazai nyersanyag- és energiakészlet tüzetes tanulmányozását. Mindenekelőtt teljes leltárt készített az országban eddig megfigyelt hasznosítható kőzet- és ásványelőfordulásokról, egyidejűleg megindítva a művelésben levő szénterületek legrészletesebb vizsgálatát. Ennek keretében bányageológiai felvételek készültek a Budapest- és Esztergom-vidéki, valamint a borsodi szénmedencékben, továbbá a Vértesnek DK-i szegélyén. E munka méreteiben fokozódott, amióta a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium széngazdasági ügyosztályától 1923-ban azt a megbízást kapta a Földtani Intézet, hogy minden reménybeli szénterületre is kiterjessze kutatásait. Azóta SZONTAGH T. aligazgató irányítása mellett serény munka folyik a hazai szénkutatás terén, minek folyamán az utolsó két évben számos gyakorlati értékű geológiai kérdés nyert megoldást. PALFY M. főb. főgeol. a mátraalji fiatal szénteknököt vette vizsgálat alá, majd a Mecsek szénelőfordulásait tanulmányozta; SCHRÉTER Z. osztálygeol. a borsodi medencében végzett kutatásokat, valamint résztvett az esztergomi szénterület tanulmányozásában is. ROZLOZSNIK P. főgeol. a Pilis és Gerecse, főképen pedig Tatabánya széngéológiáját dolgozta fel, míg TELEGDI ROTH K. osztálygeol. a Dunántúl, főleg a Vérteshegység szénlelőhelyein kívül a salgótarjáni medencét vette munkába. Eközben LÁSZLÓ G. főgeol. a nagyobb tőzegtelepek behatóbb vizsgálatát folytatta. De hazánk egyéb vidékeinek rendszeres földtani és talajtani térképezése sem akadt meg folytonosságában, mert bár a nyári külső munkák költség híján csak rendkívül rövid tartamúak lehettek, mégis azokból minden geológus kivehette részét. Így TEITZ P. főb. főgeol. az állami gazdasági szakiskolák birtoktesteinek talajviszonyait és Karcag vidékének szikeseit tanulmányozta; HORUSITZKY H. főb. főgeol. a kis magyar alföld D-i részén folytatta agrogeológiai felvételeit; TIMKÓ I. főb. főgeol. Budapest környékén végzett talaj-térképezést; LIFFA A. főb. főgeol. az eperjes-tokaji hegység geológiájával volt elfoglalva; LÁSZLÓ G. főgeol. Fejér megyében, KADIĆ O. főgeol. és TOBORFFY G. osztálygeol. Tolna megyében. MAROS I. főgeol. pedig Somogy megyében végezték a régi geológiai felvételek reambulálását; VIGH Gy. osztálygeol. a Gerecsét tanulmányozta; VENDL A. osztálygeol. a magyarországi földgázkutatással volt elfoglalva, legújabbban pedig Szt. Endre hegyvidék geológiájának részletes térképezését végzi; végül FERENCZI I. osztálygeol. miután Alsó-Ausztriába az ottani gázkutatásban való részvételre szóló meghívásának

1923-ban eleget tett, 1924-ben a budapesti és esztergomvidéki szénterületeket elválasztó hegyvidék felvételét eszközölte.

Egyéb kisebb alkalomszerű külső munkák elvégzése mellett részt vett a Földtani Intézet a fehérmegyei Sárrétnek az Országos Magyar Gyűjteményegyetem által megindított átkutatásában is LÁSZLÓ G. főgeol. és VENDL A. osztálygeol. személyében.

A belső munkákat nem kevésbé akadályozta a sors mostohasága, de azért ezek is lépést tartani törekedtek a tudományos és gyakorlati kívánalmakkal. Már 1921-ben elkészült az 1 : 500.000 mértékben tervezett „Magyarország részletes földtani térképe“ első negyede kéziratban, mely hazánk DK-i (Erdély és a Bánság) tájainak geológiáját ábrázolja a Földtani Intézet rendelkezésére álló összes adatok felhasználásával. Az időközben szertelen méreteket öltött előállítási költségek miatt ennek, valamint a további munkába vett lapoknak kiadása jobb időig halasztást szenvedett. Ugyanezen oknál fogva PAPP K. egyet. tanár 1916-ban megjelent „A magyar birodalom vasérc- és kőszénkészlete“ című művének csak első felét sikerült német fordításban „Die Eisenerzvorräte des ungarischen Reiches“ címmel kiadni, míg második felének megjelenése az újabban szerzett tapasztalatokkal bővülve az anyagi lehetőségek bekövetkezését várja. Kiadást értek: „A m. kir. Földtani Intézet 1917-évi balkáni munkálatainak tudományos eredményei“, mint a háborús külföldi munkálatok utolsó gyümölcsei; ROZLOZSNIK P., SCHRETER Z. és T. ROTH K.-tól „Az esztergomvidéki szénterület bányaföldtani viszonyai“ egy külön térképmelléklettel; TREITZ P. „Magyarázó az átnézetes országos klimazonális talajtérképhez“, mely térkép a Földtani Közöny 1918-ik évi folyamában szerzőnek „Magyarország morfológiai egysége“ c. cikkének mellékleteként ismeretes.

A Földtani Intézet sorozatos kiadványai közül az *Évkönyv*-nek utolsó két kötete összesen négy füzettel gyarapodott, amelyek a következők: HORUSITZKY H.: „Tata és Tóváros hévízforrásai“ egy táblával; SCHRETER Z.: „Az egrí langyosvízü források“ négy táblával; ROZLOZSNIK P.: „Nummulina-tanulmányok“ egy táblával, végül PÁLFY M.: „A rudabányai hegység geológiai viszonyai és vasércletelepei“ egy táblával és SÜMEGHY J.: „Forrásmészko-tanulmányok“ című függelékével. Az idők jele, hogy az eddig felsorolt kiadványok majd mindegyike csak úgy tudott megjelenni, hogy részben érdekelt magánosok és vállalatok nagylelkű anyagi támogatását élvezhették. Ezzel szemben a *Geologica Hungarica* című kiadvány idegennyelvű sorozatában megjelent G. SCHLESINGER: „Die Mastodonten der Budapester Sammlungen“ című tanulmány 22 táblával, természetszerűleg kizárólag a Földtani Intézet költségeit terhelte.

Hazánk mezőgazdasági érdekeinek szolgálatában a Földtani Intézet újra felvette a néhány évvel ezelőtt, rajta kívül álló okokból elejtett fonalat és hozzálátott az egykori agrogeológiai munkásság felélesztéséhez. Ezt célozta az 1924. év tavaszán összehívott és közérdeklődéssel találkozó talajtani értekezlet, amely a legkívánatosabb talajvizsgálati irányok kijelölésére volt hivatott. Az ugyanezen év májusában Rómában tartott IV. nemzetközi talajtani kongresszuson pedig a Földtani Intézetet TREITZ P. főb. főgeol. képviselte.

A Földtani Intézet múzeumát, a kommunizmus alatt szenvedett széthányattatása után, mérhetlen fáradsággal végre olyan állapotba sikerült hozni, hogy 1924 nyárelején a közönség látogatásainak ismét megnyitható lett. Hogy mily közérdeklődésnek örvendett, azt az első hetek zsúfoltságán kívül az is bizonyítja, hogy gyors egymásutánban érkeztek az iskolák és testületek szakszerű vezetést kérő jelentkezései.

A könyv- és térképtár helyiségeinek fűtetlensége miatt úgyszólván csak a nyári hónapokban volt használható. Fejlesztése HALAVÁTS GY. ny. főb. főgeol. szaktudásának és buzgóságának köszönhető, aki egyébként 1924 nov. havában érte el kizárólag a Földtani Intézetnél teljesített 50 éves szolgálatának ritkaszerű évfordulóját. Sok fáradságának eredménye, hogy legalább a háborúban majdnem teljesen megszakadt kül- és belföldi csereforgalom révén a könyvtár szakirodalmi kincstára újabban örvedetesen gyarapodik annak dacára, hogy a még mindig magas könyvárak mellett vásárlásra úgyszólván gondolni sem lehet. De e téren is egyes nagylelkű jóakaróinak támogatását élvezte a Földtani Intézet, mint pl. o. HEDIN SVEN hírneves utazóét, aki ötkötetes „Southern Tibet“ című legújabb díszmunkáját ajándékozta a könyvtárnak.

A szakszemélyzetben a legutóbbi évek során oly nagy változások következtek be, hogy ezek részletes méltatása nem lehet jelen rövid sorok feladata. Legyen elég csak megemlékezni azon nagy veszteségről, melyet ID LÓCZY LAJOSNAK, a nagytekintélyű igazgatónak és világhírű tudósnak elhunytá okozott. Ugyancsak fájdalmas veszteséget jelent SEMEI SEMNEY ANDORNAK, a földtani tudományok bőkezű pártfogójának és a Földtani Intézet tiszteletbeli igazgatójának 1924 aug. havában bekövetkezett halála.

Ugyanez évben érdemdús és több évtizedes szakadatlan munkásságban a Földtani Intézetnél végzett szolgálat után IGLÓI SZONTAGH TAMÁS, a köztisztviselőben álló aligazgató nyugalomba vonult, az igazgatói cím egyidejű elnyerésével. Az így elárvult igazgatói szék végleges betöltéséig PÁLFY MÓRIC főb. főgeológus viseli a vezetés gondjait.

Mint veszteségeit könyvelte el a Földtani Intézet BALLENEGGER RÓBERT, JABLONSKY JENŐ, JEKELIUSZ ERICH, KORMOS TIVADAR, LAMBRECHT KÁLMÁN, SZINYEI-MERSE ZSIGMOND geológus tagjainak kiválását, továbbá VOGL VIKTOR és HORVÁTH BÉLA geológusok elhalálozását.

Ezek szerint a m. kir. Földtani Intézet szakszemélyzetének jelenlegi állománya a következő:

Igazgatóhelyettes: DR. PÁLFY MÓRIC főb. főgeológus; igazgatósági titkár: DR. V. MARZSÓ LAJOS; főgeológusok: TREITZ PÉTER főbt., HORUSITZKY HENRIK főbt., TIMKÓ IMRE főbt., DR. LIFFA AURÉL főbt., DR. EMSZT KÁLMÁN fővegyész, DR. LÁSZLÓ GÁBOR, DR. KADIĆ OTTOKÁR, MAROS IMRE, ROZLOZSNIK PÁL; osztálygeológusok: DR. SCHRÉTER ZOLTÁN, DR. T. ROTH KÁROLY, DR. VENDI ALADÁR, DR. VIGH GYULA, DR. TOBORFFY GÉZA, DR. FERENCZI ISTVÁN; térképész: PITIER TIVADAR, HEIDT DÁNIEL; rajzoló: DÖMÖK TERÉZ; praeparator: HABERL VIKTOR; irodakezelő: BRYZON PIROSKA.

Beküldte: László Gábor dr. főgeológus.